AVİM Yorum • No: 2025 / 8 • Şubat 2025

YAPICI AVRASYACILIK: TANIMLARIN YENİDEN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ

Teoman Ertuğrul TULUN

Analist

Bu yazı, ilk olarak AVİM tarafından 8 Ocak 2025'te yayınlanan İngilizce bir makalenin Türkçe çevirisidir.

Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), 2017 yılından bu yana Yapıcı Avrasyacılık kavramını geliştirmektedir. Objektif bir şekilde tartışılması gereken ve kalıplaşmış fikirlere yeni bir boyut getiren her entelektüel girişim gibi, bu yeni kavram da zaman zaman kökenini ve geçerliliğini anlamak için üzerinde yeniden düşünce egzersizi yapılmasını gerektirmektedir. Bu süreç, uzun bir araba yolculuğu sırasında bir kahve molası vermeye benzer ve okuyuculara ifade ettiklerinin arkasındaki mantığı yeniden gözden geçirme ve teyit etme fırsatı sağlar.[1]

AVİM, 2017'den önce ve özellikle o yıl içinde, Brexit sonrası dönemde ve Almanya Başbakanı Angela Merkel'in Münih konuşmasından sonra küresel ittifaklarda ortaya çıkan değişimlere vurguda bulunmuştur. AVİM kritik bu bağlamda şu sorulara yanıt aramıştır: Batılı ülkeler küresel rollerini yeniden değerlendirirken, Türkiye neden ilişkilerini sadece 'Batı' ile sınırlasın? Türkiye'nin sadece en doğudaki karakol olarak görüldüğü güncelliğini yitirmiş 'Batı bloğu' kavramına bağlı kalması hala yarar sağlıyor mu? Doğu ülkeleriyle yeni etkileşim içine girmek fırsatlarını keşfetmek Türkiye'nin çıkarlarıyla daha uyumlu olabilir mi?.[2]

Son yıllarda hem Batı'da hem de Doğu'da önemli değişimler yaşanmıştır. AVİM, Atlantik'ten Pasifik'e kadar uzanan ve Türkiye'nin stratejik olarak merkezinde yer aldığı geniş bir kara parçası olan 'Avrasya' kavramını bu çerçevede benimsemiştir. Bu bakış açısı, bölgesel dinamiklere olumlu bir yaklaşımı teşvik eden 'Yapıcı Avrasyacılığın' gelişimini desteklemiştir. Ukrayna, Romanya, Gürcistan, Moldova ve Yakın Doğu'daki olaylar bu yaklaşımın geçerliliğinin altını çizmiştir. 2025'e doğru ilerlerken, Yapıcı Avrasyacılığın bugüne kadar akademik söyleme nasıl katkıda bulunduğu hususu üzerinde düşünmek önem taşımaktadır.

Yapıcı Avrasyacılık, yeni kavramlar tanımlayarak ve mevcut terimleri yeniden yorumlayarak akademik literatürü zenginleştirmiştir. Bunlar arasında 'Yapıcı Avrasyacılık', 'Avrasya', 'Stratejik Bağımsızlık, 'Dengeli Yaklaşım', 'Bölgesel İşbirliği' ve 'Batı Karşıtlığının

Reddi' yer almaktadır. Ayrıca, 'Doğu ve Batı Arasındaki Bağ' kavramını ortaya atmış ve bölgesel dinamiklerde 'İstikrar ve Güvenliğin' önemini vurgulamıştır.

Yapıcı Avrasyacılık, Türkiye'nin Batı ile olan bağlarını Doğu fırsatları ile dengelemesini ve Avrupa ile Asya arasında eşsiz bir bağlantı noktası olarak konumlandırılmasını savunmaktadır. Bu jeopolitik yaklaşım, Avrasya genelinde bölgesel işbirliğini teşvik etmekte, stratejik bağımsızlığı vurgulamakta, istikrar ve güvenliğin altını çizmektedir. Doğu'yu yeniden keşfederek yeni sentezler aramakta ve uluslararası kurumların rolünü kabul etmektedir. Söz konusu strateji, bölgesel istikrarsızlık yaratan olumsuz tesiri ve bu istikrarsızlığın ardından istikrarı yeniden tesis etme çabalarını doğru bir şekilde analiz etmeyi ve yönetmeyi, Türkiye'nin komşu devletlerin egemenliğine saygı duyan ve onların kalkınmasını ve Avrupa-Atlantik hedeflerini destekleyen istikrar sağlayıcı bir güç olarak rolünü geliştirmeyi amaçlamaktadır.[3]

Coğrafi olarak tanımlandığında **Avrasya**, Lizbon'dan Vladivostok'a kadar uzanmakta ve Türkiye stratejik olarak bu bölgenin merkezinde yer almaktadır. Yapıcı Avrasyacılık çerçevesinde stratejik bağımsızlık, bir ülkenin dış politika ve güvenlik önceliklerini bağımsız olarak belirleme kapasitesini ifade etmektedir. Bu kavram, mevcut uluslararası ortaklıkları sürdürürken, yeni iş birliği yollarını araştıran, rekabet veya düşmanlıklardan kaçınmayı amaçlayan dengeli bir yaklaşımı savunmaktadır.[4]

Dengeli bir yaklaşım, bir ülkenin mevcut kurumsallaşmış ilişkilerini sürdürürken, iş birliği ve etkileşim için yeni fırsatlar keşfetmesini sağlamaktadır. Bu stratejik arayış, gelişen dünya ortamında ülkeyi etkin bir şekilde konumlandırmayı ve bunu rekabetleri veya düşmanlıkları teşvik etmeden yapmayı amaçlamaktadır.

Yapıcı Avrasyacılık, **Batı karşıtlığının reddini**, bir yandan Doğulu ortaklarla yeni iş birliği fırsatları ararken, bir yandan da Batı ile kurulan bağlantıları sürdürme ve bunlara değer verme taahhüdü olarak tanımlamaktadır. Bu yaklaşım, tarihsel bağlamları göz ardı etmeden veya stratejik özerklikten ödün vermeden Batı'nın küresel kalkınmaya yaptığı değerli katkıları kabul etmektedir.[5]

Doğu ve Batı arasındaki bağ kavramı Yapıcı Avrasyacılığın temelinde yer almaktadır. Bu kavram, bir ülkenin farklı medeniyet alanları arasında köprü kuran, Avrasya coğrafyasında diyalog ve iş birliğini geliştiren bir kanal olarak rolünü tanımlamaktadır.

2024'ün sonunda, Yapıcı Avrasyacılık **istikrar** ve **güvenlik** terimlerini vurgulamaya başlamıştır. Herhangi bir ülke için **istikrarı**, stratejik özerkliğe ve bölgesel iş birliğine önem veren ve uluslararası kurumlara saygı duyan dengeli bir jeopolitik yönelimin sürdürülmesi olarak tanımlamaktadır. Bu yaklaşım, istikrarsızlaştırma ve yeniden istikrar yaratma döngülerinden geçmekte, egemenlikten ödün vermeden veya yeni rekabetleri teşvik etmeden uzun vadeli barışı, ekonomik büyümeyi ve sosyal uyumu güvence altına almayı amaçlamaktadır.[6]

Yapıcı Avrasyacılık, istikrar kavramını temel alarak **güvenliği**, bir ülkenin kapsamlı bir yaklaşımla istikrarını koruma yeteneği olarak tanımlamaktadır. Buna geleneksel ve geleneksel olmayan tehditlerin ele alınması, çok taraflı çabalardan ve stratejik ortaklıklardan yararlanılması, dış baskılara ve iç kırılganlıklara karşı direncin artırılması ve

dış politika ve güvenlik alanlarında bağımsız karar alma mekanizmalarının sürdürülmesi dahildir. Bu bağlamda bölgesel barış ve iş birliğine katkıda bulunulması amaçlanmaktadır. [7]

Sonuç olarak, Yapıcı Avrasyacılık kavramı ortaya çıktığı günden bu yana Türkiye için dengeli bir jeopolitik yönelimi teşvik ederek akademik söyleme ve politika analizine kayda değer katkılarda bulunmuştur. Bu yaklaşım sadece Türkiye'nin küresel sahnedeki etkileşimlerini yeniden tanımlamakla kalmayıp aynı zamanda istikrar ve güvenliği vurgulayarak stratejik özerkliğini de geliştirmektedir. Hem Doğulu hem de Batılı ortaklarıyla bağlantılarını güçlendirerek Türkiye'yi farklı medeniyet alanları arasında köprü kuran önemli bir bağ olarak konumlandırmaktadır. Önümüzdeki dönemde istikrarsızlaştırmayı, çatışmayı, savaşı ve hegemonyacı yaklaşımları desteklemek ve yüceltmek yerine iyi niyetli iş birliğine, çok yönlü ve ortak çalışmaya dayalı uluslararası ilişkiler stratejisine odaklanılması yararlı olacaktır.

Bu bağlamda Yapıcı Avrasyacılık kavramının ütopik bir yaklaşım olmanın aksine Avrasya coğrafyasındaki sınamaları doğru teşhis eden, barış, istikrar ve huzur için iş birliğini öneren, uzun zamandır unutulan güvenliğin bölünmezliği ilkesinin hatırlanmasının önemini vurgulayan gerçekçi bir yaklaşım olduğunun altı çizilmelidir. Güvenliğin bölünmezliği ilkesini 50 yıl önce ortaya atanların, bu ilkenin Batı ve Doğu ve dolayısıyla Avrasya coğrafyası için önemini hatırlamalarının faydalı olacağını düşünüyoruz.

1974 Helsinki Nihai Senedi'nde belirtildiği üzere Avrupa'da ve bir bütün olarak dünyada barış ve güvenlik arasındaki yakın bağı kabul etmeli ve her birinin dünya barışı ve güvenliğinin güçlendirilmesine ve tüm halklar için temel hakların, ekonomik ve sosyal ilerlemenin ve refahın geliştirilmesine katkıda bulunması gerektiğinin bilincinde olmalıyız. [8] Sürekli çatışma halinde olmanın hiçbir ülkeye kalıcı fayda sağlamayacağını anlamanın zamanının geldiğine inanıyoruz.

*Görsel: AVİM

[1] Teoman Ertuğrul Tulun ve Mehmet Oğuzhan Tulun, "Yapıcı Bir Yaklaşım: Kutuplaşmış Bir Dünyada AVİM," Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No: 2021 / 34, 1 Haziran 2021, https://avim.org.tr/tr/Yorum/YAPICI-BIR-YAKLASIM-KUTUPLASMIS-BIR-DUNYADA-AVIM ; Mehmet Oğuzhan Tulun ve Teoman Ertuğrul Tulun, "Yapıcı Avrasyacılık Arayışı," Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No : 2017 / 52, 16 Haziran 2017, https://avim.org.tr/tr/Yorum/YAPICI-AVRASYACILIK-ARAYISI

[2] Teoman Ertuğrul Tulun, "ABnin Yeni Orta Asya Stratejisi Ve Yapıcı Avrasyacılık Kavramı," Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No : 2019 / 55, 19 Temmuz 2019, https://avim.org.tr/tr/Yorum/AB-NIN-YENI-ORTA-ASYA-STRATEJISI-VE-YAPICI-AVRASYACILIK-KAVRAMI .

[3] Teoman Ertuğrul Tulun, "Türkiye'nin Çıkarları Ve Yapıcı Avrasyacılık," Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No: 2022 / 27, doi: 10.31219/osf.io/dgyr6 , 23 Mayıs 2022, https://avim.org.tr/tr/Yorum/TURKIYE-NIN-CIKARLARI-VE-YAPICI-AVRASYACILIK.

[4] Teoman Ertuğrul Tulun, "Is Eurasianism a Monolithic Construct?" Minsk Dialogue, 19 Ocak 2024, https://minskdialogue.by/en/research/opinions/is-eurasianism-a-monolithic-construct .

[5] Mehmet Oğuzhan Tulun ve Teoman Ertuğrul Tulun, "Yapıcı Avrasyacılık Arayışı," Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No : 2017 / 52, 16 Haziran 2017, https://avim.org.tr/tr/Yorum/YAPICI-AVRASYACILIK-ARAYISI

[6] Teoman Ertuğrul Tulun, Gürcistan'ın Dönüm Noktası: İstikrar Ve Egemenlik," Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No : 2024 / 25, 25 Aralık 2024, https://avim.org.tr/tr/Analiz/GURCI%CC%87STAN-IN-KRITIK-KAVSAKLARI-I-I%CC%87STI%CC%87KRAR-VE-EGEMENLI%CC%87K

[7] Teoman Ertuğrul Tulun, "İstikrarsızlaştırma Ve Yeniden İstikrar Yaratma Döngüsünün Balkan Demokrasileri Üzerindeki Etkileri," Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No: 2024 / 27, 30 Aralık 2024, https://avim.org.tr/tr/Analiz/I%CC%87STI%CC%87KRARSIZLASTIRMA-VE-YENI%CC%87DEN-I%CC%87STI%CC%87KRAR-YARATMA-DONGUSU-BALKAN-DEMOKRASI%CC%87LERI%CC%87-UZERI%CC%87NDEKI%CC%87-ETKI%CC%87LERI%CC%87

[8] Conference on Security and Co-Operation in Europe, "Final Act," 1 Ağustos 1975, https://www.osce.org/files/f/documents/5/c/39501.pdf

Yazar Hakkında :

Teoman Ertuğrul Tulun , Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (Ankara) analisttir. Dr. Teoman Ertuğrul Tulun, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi doktorasını Ankara İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nde tamamladı. Avrupa Birliği Çalışmaları, Küreselleşme, Yabancı Düşmanlığı, Nefret Söylemi Çalışmaları ve Uluslararası İlişkiler *alanlarında çalışmalar yapmaktadır.*

Atıfta bulunmak için: TULUN, Teoman Ertuğrul. 2026. "YAPICI AVRASYACILIK: TANIMLARIN YENİDEN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2025 / 8. Şubat 04. Erişim Kasım 23, 2026. https://www.avim.org.tr/public/index.php/tr/Yorum/YAPICI-AVRASYACILIK-TANIMLARIN-YENIDEN-GOZDEN-GECIRILMESI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır